

Haideti să citim în școli *Povestea kendamei pierdute*

Cristina Pîrvu

Proiectul *Noii povestitori* și misiunea noastră

Cu *Povestea kendamei pierdute* care face parte din proiectul *Noii povestitori*, asociația Cu_Alte Cuvinte (CUAC) (<https://www.cualtecuvinte.com>) a luat naștere în mod oficial.

Proiectul Noii Povestitori se încadrează într-un program mai complex, care se dezvoltă în două direcții:

- pe de-o parte, susținem autorii de literatură care creează povești pentru toți copiii, reflectând astfel realități diferite și celebrând diversitatea din jurul nostru. Pentru copiii care nu sunt de obicei eroi de carte, această portretizare este esențială: înțeleg că experiențele și realitatea lor sunt la fel de importante ca ale celorlalți;

- pe de altă parte, ne dorim să provocăm un dialog cu micii cititori și să facilităm învățarea timpurie a noțiunilor de empatie, alteritate și identitate.

Proiectul a pornit de la o observație a Magdei Matache, cercetătoare la Harvard University și consilieră în cadrul asociației CUAC, și anume că nu există nimic în spațiul nostru cultural care să includă personaje române pozitive, care să îi facă pe copiii neromi să aibă atitudini pozitive față de diferențele etnice și să contribuie, în același timp, la creșterea stimei de sine a copiilor romi prin punerea diferenței etnice în zona normalității.¹

Ne-am dorit să schimbăm aceasta situație, iar *Povestea kendamei pierdute* este prima carte cu personaje române scrise și ilustrate de autori români. Se adresează copiilor de 8-12 ani și are în centru un grup de puști care transformă viața unui întreg cartier din București prin puterea unei kendame, a magiei și a prieteniei.

Am fost foarte atente la procesul realizării cărții. De la început, ne-am dat seama cât de important este ca autoarele să intre în contact cu copiii, să înțeleagă puțin câte puțin o realitate pe care urmau să o redea într-o carte, iar copiii, în schimb, să aibă ocazia să dobândească noțiuni de scriere, storytelling și desen de la două profesioniste. Am gândit cartea ca un produs cultural participativ, în cadrul căruia copiii nu reprezintă doar publicul, ci și sursă de inspirație și creatori ai cărții.

Adina Rosetti și Irina Dobrescu au animat 12 ateliere de creație în timpul cărora un grup de copii de la Centrul de Educație Alternativă din Ferentari și-au împărtășit poveștile. Aceste ateliere precum și contactul real pe care l-au intermediat au avut un rol catalizator, iar conceptul poveștii rezultate a crescut organic.

Kit pedagogic pentru *Povestea kendamei pierdute*

Temele abordate în *Povestea kendamei pierdute* – prietenia, viața în cartier, jocurile de azi ale copilăriei, cultura romilor, fantasticul – dau posibilitatea copiilor să vorbească despre propriile experiențe, să aprecieze diversitatea și să creeze noi povești.

Pentru a facilita lectura cărții am creat șase fișe pedagogice pe care educatorii, profesorii sau asistenții educaționali le pot folosi la clasă, ca punct de plecare fie pentru ateliere de lectură, ajutându-i pe copii să-și îmbunătățească competențele de comunicare, exprimare și interacțiune orală, fie pentru ateliere de educație interculturală, stimulând și dezvoltând creativitatea și gândirea critică a copiilor.

„Orice ai face, să nu cumva să intri pe Aleea Duhurilor, le spuneau mereu părinții din Ferentari copiilor lor. Locul ăsta se afla nu departe de părculețul din spatele școlii unde obișnuiau să se joace. Cerul de deasupra lui era întotdeauna acoperit de o pătură groasă de nori plumburii pe care nimic nu putea să o străpungă. Pentru că nu mai fuseseră îngrijite, casele și blocurile își pierduseră culorile și erau acum de un cenușiu-murdar, cu tencuiala căzută. Geamurile sparte nu fuseseră niciodată înlocuite, iar gunoii nu mai fuseseră strâns demult, adunându-se într-o grămadă imensă.”

Ce ne spun profesorii care au adus Povestea... în clasă

400 de exemplare din *Povestea kendamei pierdute* au fost solicitate și primite de profesori din programul Teach for Romania și alte 100 de cărți au ajuns în școli din județele Tulcea, Teleorman, precum și la Clubul de Educație Alternativă din Ferentari (București). De la doi dintre profesorii din programul *Teach for Romania* am aflat câteva impresii în urma citirii cărții.

Ioana Ghiga, profesoară de română în Poienarii de Argeș și Mihăești (județul Argeș), ne-a mărturisit că a fost plăcut surprinsă să vadă că inclusiv elevi aparent dezinteresați de lectură, cu dificultăți de citire și scriere, au reușit să „croșeteze” propriile povești, având ca reper numai ilustrațiile din carte. Dând exemplu unui elev de 11 ani, gamer, care a reinventat șirul poveștii, ducând-o pe meleagurile propriei imaginații: „Eu cred că povestea este despre niște copii care erau prieteni. Unul dintre ei și-a pierdut kendama, așa ca a trebuit să meargă până în Japonia să și-o recupereze pentru că acolo fusese inventată. A fost foarte greu, a găsit un maestru care să i-o repare, apoi s-a întors și s-a jucat fericit până la adânci bătrâneți”.

Cristian Petrescu, învățător în satul Rudeni (județul Ilfov), ne spune: „Cei trei copii din familia de romi din clasa mea ezitau să vorbească despre etnia lor la începutul anului (de teama de a nu fi jigniți). Pe 8 aprilie, le-am cântat cu toții „La mulți ani!” de Ziua Romilor și cred că asta se datorează și faptului că *Povestea kendamei pierdute* a intrat în clasă și în casele copiilor.”

Ce spun cititorii

În ultima fișă, „Spune-ne ce ai aflat și ce crezi.”, copiii dau o notă cărții și ne spun câte un lucru pe care nu-l știau despre romi înainte de citi cartea. Iată câteva răspunsuri care arată câtă nevoie avem să vorbim cu copiii despre identitate, diversitate și discriminare:

„Eu știam totul despre romi în afară că există romi zâne.” În carte, zâna cea bună este o persoană în vârstă, de etnie romă, și ea îi ajută pe copii să-și găsească adevărata putere pentru a-l înfrânge pe vrăjitorul cel rău, Leo.

„Am aflat despre romi că sunt și ei oameni.”

„Nu trebuie să fiu judecată pentru că sunt romă.”

„Am aflat că romii sunt foarte drăguți și amabili.”

„Despre romi am aflat că ei pot fi și buni (pot să ajute pe cineva).”

Toți copiii sunt eroi de poveste

Cărțile pentru copii sunt primele texte care le stimulează gândirea și emoțiile, care le vorbesc despre ei și despre alții. Lumea în care copiii noștri cresc este diversă, iar datoria noastră este să-i ajutăm să fie capabili să o citească la fel de bine ca rândurile cărților, după cum spunea Paolo Freire. Dacă eșuăm în această misiune ca țară, copiii noștri vor fi slab echipați pentru o viață armonioasă și echitabilă într-o lume care evoluează sub semnul multiculturalității.

Povestea kendamei pierdute nu este o carte destinată exclusiv copiilor romi. Din contră, considerăm că toți copiii din România au de pierdut dacă nu citesc o carte cu personaje contemporane, autentice și palpante. Au de pierdut pentru că nu cunosc realități diferite care sunt atât de aproape de ei.

În orice caz, avem nevoie în România de cât mai multe cărți ca *Povestea kendamei pierdute* și sperăm că ea nu reprezintă decât începutul unui drum foarte lung din care vom avea cu toții mult de învățat. Acest tip de cărți trebuie să intre din ce în ce mai mult în școli, întrucât este important să cunoaștem cultura și istoria minorităților, încă extrem de marginale la noi. Prin promovarea diversității și a interculturalității, copiii romi s-ar simți bineveniți în școli și, cu siguranță, toată lumea ar avea de câștigat.

Note

¹Magda Matache (2014), *Dezvoltarea timpurie a copiilor romi: factori de risc și factori de protecție*, Editura Publica.

²<https://www.cualtecuvinte.com/ro/resurse>

Cristina Pîrvu este bibliotecară la Asociația Cu Alte Cuvinte (CUAC).